

Čebelarjeva opravila v juliju in avgustu

Ivan Esenko – Ljubljana

ivan.esenko@gmail.com

Po končani kostanjevi paši se sezona čebelarjenja pri nas več ali manj zaključuje. Dnevi se začnejo krajšati, kar čebele, ki so značilne živali sonca, zaznajo med prvimi. Napočilo je brezpašno obdobje, ko panjske brade dejansko opravičijo svoje ime, saj jih krasijo težki grozdi pašnih čebel. V brezdelju, ki je nastalo zaradi pomanjkanja paše, so se umaknile iz panjev in dale prostor mladim, ki jim dela v panju nikoli ne zmanjka. Govorimo o zdravih čebeljih družinah, ki so po prestanih pašah živalne in še vedno okrepljene z armado pašnih čebel. Toda v tem obdobju lahko čebelarja preseneti tudi povsem drugačna podoba panjev, klavrna in največkrat nenadejana ...

Ko sta odcvetela pravi kostanj in malolistna lipa, nastane pri nas vrzel brez paše. Nadejamo se lahko še cvetenja bršljana in v avgustu ajde, pa tudi hoja lahko še zamed, kar pa je daleč od predvidljive paše. Ajdo v primerjavi s starimi časi sejejo premalo, da bi jo lahko obravnavali kot resno pašo, o nekoč opevani otavi, na kateri so čebele lahko celo napolnile satovje ali pa jim je bila vsaj zanesljiva vzdrževalna paša, pa

Foto: Ivan Esenko

Avgusta začnejo čebele izganjati trote iz panjev.

lahko čebelarji danes samo sanjamo. Travniki so se spremenili v zelene monokulture ali bolje povedano zelene puščave, na katerih bi cvetje zaman iskali. To pomeni, da bomo po iztočenju medu začeli čebelam pokladat hrano, kajti živalne družine lahko presenetljivo hitro pospravijo medene zaloge v panjih.

V tednu, ki sledi točenju kostanjevca, podrobno preglemam vse družine v čebelnjaku. Pri tem sem pozoren na kakovost zaloge, zaloge hrane in zdravstveno stanje čebel oziroma zaloge. Nepopolno izdelano satovje odstranim, kajti čebele ga v tem času ne bodo več dograjevale, zato ga shranim za naslednje leto v shrambo. Isto seveda velja za neizdelano satnico, ki jo bom morebiti še povlekel iz kakšnega panja in bi jo čebele v nasprotnem primeru zagotovo zgrizle. Iz medišč pobrem polovico satovja, preostalo pa zložim nazaj tako, da je med vsakim vrzel z manjkajočim satom. Medišče osamim s tem, da pokrijem polovico matične rešetke, kar ima za posledico, da čebele znesijo preostanek medu iz medišča v plodišče oziroma ob krmljenju z raztopino ne ustvarjajo zalog v medišču. Pri tem opravljanju največkrat že izločujem posamezne stare sate, ki niso več primerni za nadaljnjo uporabo.

Pri pregledu s kredo označim panje s slabimi maticami, kar ugotovim po kakovosti zaloge. Če ta ni strnjena ali po količini zaostaja za drugimi panji, matico zamenjam. Za (ne-)kakovost zaloge pa so poleg slabe matice lahko razlog tudi različne bolezni. Če načrtujemo povečanje čebelarstva, je zdaj še primeren čas za izdelavo narejencev ali umetnih rojev, tisti, ki čebelarimo z ustaljenim številom družin, pa lahko zdaj poskrbimo tudi za rezervne družine v prašilčkih. Te nam bodo še kako prav prišle spomladi za

Foto: Ivan Esenko

Med nekaj tradicionalnimi panji in votlaki, ki jih imam v sklopu svoje študije o evoluciji čebeljega panja, sta tudi dva kranjiča. Omenjeni panji so povsem samooskrbni, kar pomeni, da si zimske zaloge naberejo sami. Rezultat je vzpodbuden, kar govori v prid okolju v neposredni bližini glavnega mesta. Med v satovju v hladni stavbi kranjiča je mešanica kostanjevca in lipovca, glavne čebelje paše ob vznožju Toškega Čela, in predstavlja zimske zaloge vsem mojim panjem, ki so del poskusa.

Če na naletni deski ali tleh pred čebelnjakom opazimo okužene čebele, to pomeni potrebo po takojšnjem ukrepanju proti varozi.

reševanje osirotelih družin ali naseljevanje praznih panjev, v katerih so čebele preminule zaradi kakršnih koli razlogov.

Že sredi julija začnem krmiti čebele, pri čemer uporabljam raztopino v razmerju 1 : 1. To pomeni, da bodo zimske zaloge, ki jih pokrmim do konca avgusta, predelale še letošnje čebele, medtem ko bodo od avgusta naprej poležene dolgožive čebele le prezimovale in čile pričakale pomlad. Pri krmljenju bodite pozorni, da matici zaradi zalog hrane v plodišču ne zmanjka prostora za zaleganje. Nikakor čebel ne puščajte lačnih, ko se odpravite na poletni dopust. Avgusta bodo čebele preganjale trote iz panjev, kar se ne začne pri vseh panjih hkrati. Grozde preganjanih trotov lahko včasih opazujemo na bradah posameznih panjev, medtem ko jih v drugih panjih morda še prenašajo. Troti, ki so razumljivo enakovredni člani čebelje družine, imajo predvsem razmnoževalno vlogo (grejejo pa tudi zalego in prispevajo k mikroklimi v panjih), zato bi čez zimo pomenili nepotrebno breme čebeljim družinam. Če jih je v čebelarški sezoni z veseljem sprejela vsaka družina, pa jih v tem predjesenskem času ne gleda prijazno niti tista, v kateri so se izlegli.

Ob pregledu čebel po točenju kostonjevega medu preverjam tudi stanje varoj. To sem opravil ob vsakem pregledu tudi prej, še najpreprosteje s pregledovanjem trotovine ter testnega vložka. Kadar opazimo varoje že na odraslih čebelah na satju, to pomeni alarm. Enako velja takrat, kadar opazimo, da se polegajo čebele s krčljivimi krili ali majhnimi in pomanjkljivo razvitimi zadki, zato je zelo pomembno tudi stanje, ki ga kažeta testni vložek in naletna deska pred panji. Slednja je dobremu opazovalcu hiter in zanesljiv barometer stanja varoj v panjih, ki jih lahko na deski celo najdemo, ko so odpadle s čebel.

V tem času lahko posamezne družine obolijo tudi za opapnelo zalego. Fotografija v članku je nastala avgusta leta 2014, ko je za to boleznijo obolel eden izmed mojih panjev. Na podnici se je nabralo za 2 dl kozarec mrtvic. Panj sem očistil, zamenjal večino plodiščnih satov in dvakrat v dvodnevni presledki panj in satnike zdrgnil z jabolčnim kisom. Bil sem uspešen. Bolezen je izzvenela v nekaj dneh in o njej ni bilo nikoli več ne duha ne sluha. Glivica, ki bolezen povzro-

Mumije čebeljih ličink, ki so propadle za posledicami poapnele zalege, ki jo povzroča glivica *Ascospheara apis*.

ča, se lahko razbohoti v panju iz različnih vzrokov, zato se na tem mestu niti ne bi razpisal, pri začetnih čebelarjih pa do izbruha boleznij pride mnogokrat zaradi pregledov v hladnem obdobju, ko čas ni primeren za odpiranje panjev, in takrat, kadar pregledi družin trajajo predolgo. V kombinaciji z okuženostjo z varojami, ki z zabadanjem zadajajo zalegi rane, spore toliko lažje vdrejo v mehko tkivo ličink. Čeprav bolezen načeloma izbruhne največkrat spomladi, pa lahko tudi ob hladnih, deževnih poletjih, kot je to doletelo eno izmed mojih družin.

Lastniki vrtov lahko damo večji poudarek okrasnemu delu, ki je za čebele daleč pomembnejši kot zelenjavni. Čebele bodo redne obiskovalke takšne ponudbe, kar se je v praksi pokazalo kot pomemben pašni vir. Že v avgustu zacvetijo jesenske astre, trajnice, ki so ob visoki estetski vrednosti zelo obiskane od čebel. Tudi številne enoletnice in dvoletnice, ki uspevajo na vrtovih, spadajo med medovite rastline, kar v vedno večji meri preizkušam tudi na domačem vrtu, celo v neposredni bližini čebelnjaka. Okrasne nasaditve, okenske, balkonske ali vrtno, so še posebej pomembne v urbanem čebelarstvu. S sajenjem medonosnih okrasnih rastlin deloma nadomestimo primanjkljaj, ki je nastal zaradi izgube cvetlic v otavi.

Bolj kot zanimivost predstavjam v prispevku eno naših najbarvitejših ptic s pomenljivim imenom, čebelar (*Merops apiaster*). Ker se prehranjuje z velikimi in tudi želatimi žuželkami, med katerimi so lahko tudi čebele (ime), ga nekateri uvrščajo med škodljivce. Škoda, ki jo povzroči, je zanemarljiva, ptica, ki je z zakonom zaščitena široko po celini, pa velja za redko in ranljivo vrsto. Tudi v Sloveniji obstaja nekaj gnezdišnih kolonij čebelarjev, na kar smo lahko seveda ponosni. Pozno poleti nas bodo barvite ptice zapustile. Odpravile se bodo na svoja prezimovališča v vroči Afriki.

